

Йордан Ганна

кандидатка технічних наук,
доцентка кафедри журналістики
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка.

Синоруб Галина

кандидатка наук із соціальних
комунікацій,
доцентка кафедри журналістики
Тернопільського національного
педагогічного університету
імені Володимира Гнатюка

**ІНСТРУМЕНТИ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В
ЖУРНАЛІСТСЬКІЙ ПРАКТИЦІ: ВЕРИФІКАЦІЯ КОНТЕНТУ**

Сучасні медіа не тільки інформують, розширюють світогляд та самопізнання людини, а й наділені маніпулятивно-управлінським потенціалом, впливаючи на формування установок людини, змінюючи моделі поведінки та сприйняття дійсності. Інформаційні джерела формують громадську думку через свої безпосередні аудиторії. Зростання обсягу інформації, а також кількості каналів і джерел, за допомогою яких відстежується та перевіряється інформація, вимагають від медійників належного рівня медіаграмотності, прояву критичного мислення [8, с.168].

Із появою в Україні ChatGPT – чат-бота, розробником якого є компанія OpenAI, актуалізувалося використання штучного інтелекту (ШІ) у різних галузях. Не виключенням є журналістика, де застосовують інструменти ШІ для автоматизації збору даних та аналізу інформації, генерування ідей і контенту (тексту, фото, відео), верифікації інформації, а також для вирішення низки завдань, безпосередньо пов'язаних із виробництвом й розповсюдженням

новин.

Використання ШІ в деяких виданнях призвели до низки невдач, однак застосування нових технологій мають й успішні кейси. У статті для Nieman Reports Гейб Буллард розглядає кілька історій, коли штучний інтелект допоміг редакціям оптимізувати роботу, налагодити зв'язок із читачами та збільшити охоплення аудиторії.

Маттіас Допфнер, генеральний директор німецького видавництва AxelS pringer зазначив, що ШІ може підвищити якість незалежної журналістики, або замінити її. У січні медіакомпанія BuzzFeed оголосила, що використовуватиме технологію OpenAI для автоматизації створення бренд-вікторин. Згодом з'явилися публікації про подорожі, написані за допомогою ШІ [3].

В дослідженні, проведеному Інститутом Reuters [7] зазначено, що дві третини опитаних редакцій використовують штучний інтелект для персоналізації читацького досвіду. ШІ автоматизує багато завдань, допомагаючи редакціям онлайн-видань збільшувати читацьку аудиторію, подавати інформацію різними мовами та конкурувати на глобальному рівні. Штучний інтелект вивчає журналістські матеріали, на основі чого створює моделі для генерування такого контенту, який із більшою ймовірністю зацікавить аудиторію. Нейромережі можуть заповнювати рутинні абзаци і допомагати авторам у підготовці публікацій – створювати більш персоналізований контент для реципієнтів.

Важливо відмітити й те, що сучасні автори, журналісти та редактори успішно використовують нейротехнології для верифікації інформації та аналізу великих даних із метою виявлення маніпуляцій, розповсюдження неправдивих даних, визначення спотворених елементів у медіаконтенті. До прикладу:

- ШІ-програма **SIDE** допомагає верифікувати джерела у Вікіпедії. Цей інструмент перевіряє правдивість першоджерел і

пропонує нові. Хоча штучний інтелект демонструє ефективну допомогу редактору у перевірці тверджень, дослідники визнають, що альтернативні програми можуть перевершити SIDE як за якістю, так і за швидкістю. Ресурс обмежений у своїх можливостях, оскільки програма розглядає лише посилання на веб-сторінки і може використовуватися лише як допоміжний засіб у верифікації інформації [4].

- **Mantis Analytics** – платформа, створена українськими розробниками на базі ШІ, яка у режимі реального часу обробляє тисячі повідомлень та гігабайти даних із медіа, соцмереж, інформаційних платформ. Перевагою інструменту є виявлення в реальному часі скоординованих інформаційних атак і нарративних кампаній, протидія їм. Здійснюється детальний автоматичний аналіз контенту та маркується дезінформація. Вказуються конкретні маніпулятивні технології, спрямовані на послаблення когнітивної безпеки аудиторії, такі як пропаганда, фейкові новини та інші методи впливу [9].

- **ChatGPT** можна використовувати з метою виявлення фейків та інформаційно психологічних операцій. Багатофункціональність штучного інтелекту дозволяє користувачеві з його допомогою знаходити першоджерела інформації, розпізнавати фейки та формувати власну здатність до критичного мислення. Оскільки ChatGPT припинив отримувати оновлення щодо новин після вересня 2021 року, перевіряти за допомогою нього актуальну на сьогодні інформацію неможливо.

- **Microsoft Power BI** – інструмент штучного інтелекту для аналізу даних, бізнес-аналітики від Microsoft. Платформа дозволяє користувачам імпортувати дані практично з будь-якого джерела, створювати звіти і дашборди [5].

- **Monkey Learn** – платформа без кодування, яка використовує функції аналізу даних штучного інтелекту для допомоги користувачам у візуалізації та корекції даних [6].

Розвиток штучного інтелекту відбувається досить активно, і, попри позитивний аспект його використання в журналістській діяльності, часто інструменти ШІ застосовуються для продукування фейків та пропагандистських наративів, імітують різні стилі, тони мовлення, рівні емоційного забарвлення контенту, що впливає на медіаспоживання, інформаційну безпеку аудиторії, створює можливості для маніпуляції громадською думкою. Аби відрізнити авторський контент від згенерованого штучним інтелектом, для верифікації інформації пропонуються такі сервіси: **Gltr.io**. (інтерфейс сервісу дуже простий, але результати потребують правильної інтерпретації), **GPT-2, Output Detector** (в їх основу покладено технологію RoBERTa, яка дає змогу виявляти структурні особливості текстів, характерні для штучного інтелекту, але не має жодних переваг порівняно з розрахунком математичного очікування), **GPT Radar** (орієнтується на математичне очікування, надає детальні висновки та інтегральну оцінку. Система працює неточно, неправильно інтерпретує результати), **Hive Moderation** (перевірка текстів відбувається менше ніж за 200 мс (0,2 секунди) з 99-відсотковою точністю. Ця модель допоможе уникнути блокування в Google та інших пошукових системах), **AI TextClassifier** (алгоритми сервісу виявляють неправдиву інформацію, однак не можуть визначити авторство тексту), **Originality.ai** (сервіс ручної перевірки для комплексної оцінки великих сайтів та захисту контенту від плагіату. Платформа дозволяє користувачам перевірити оригінальність текстового та зображального контенту), **GPTZero** (можливість легкого розпізнавання текстів, створених нейронними мережами на кшталт GPT. Однак, подається короткий висновок без

інтегральної оцінки в балах), **Copyleaks AI Content Detector** (система досліджує контент, створений різними мовами, виявляє певні елементи, які генеровані ШІ, плагіат, рерайт. За функціоналом схожа до GPT-3), **Writefull GPT Detector** призначений для перевірки наукових робіт, про що свідчить і додатковий інструмент на сайті – «Академізатор», який допомагає стандартизувати галузеві тексти), **Kazan SEO** (модель адаптована саме для GPT-3 та ChatGPT, проте незручною деталлю інтерфейсу є рядок введення пароля, який не приховує вміст і текстові абзаци, що напливають один на одного), **Genesis** (новий інструмент штучного інтелекту від Google, який сприяє оптимізації журналістської діяльності, генеруванню ідей та підбору стилю написання) [2].

Генератори зображень ШІ – **Midjourney** і **Stable Diffusion** є прикладом проблем із дотримання етичних норм і авторського права. Ці системи навчаються на величезній кількості даних, зібраних із інтернету, що зазвичай відбувається без згоди автора. Незважаючи на гострі дискусії щодо етики, ця практика швидко поширюється на інші генеративні середовища [1]. **About this image** – інструмент Google, який верифікує зображальний контент за такими показниками: дата індексування Google, хронологія публікації на інформаційних платформах.

Отже, суттєвими перевагами використання інструментів ШІ для верифікації інформації є швидкість і обсяг публікації новин, ефективний аналіз і управління контентом, ретельна перевірка щодо виявлення фейків, пропагандистських наративів, дезінформації, інфоатак та інформаційно психологічних операцій й протидії їм в режимі реального часу. Проте слід відзначити й вагомні недоліки, що полягають у нездатності виконувати великі обсяги обчислень у процесах, які є складовою певної взаємодії, а також неточності у виявленні згенерованих нейромережею текстів, що може продукувати

дезінформаційний контент, плагіат. Отож, для верифікації контенту журналістам доцільно використовувати технології штучного інтелекту лише як допоміжний інструмент.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Використання AI-інструментів, – дослідження The Verge. URL: <https://dou.ua/forums/topic/44155/>
2. Кирик Н. Спіймати робота: сервіси для перевірки текстів на штучний інтелект. Word Factory. URL: <https://wordfactory.ua/gpt-chat-detector/>
3. Коваль О. Журналістів може замінити штучний інтелект – власник Politico і Bild. Дзеркало тижня. URL: <https://zn.ua/ukr/CULTURE/zhurnalistiv-mozhe-zaminiti-shtuchnij-intelekt-vlasnik-politico-business-insider-i-bild.html>
4. Кузьменко О. ШІ-програма SIDE допомагає верифікувати джерела на Wikipedia та підвищує правдивість статей. URL: <https://dev.ua/news/viki-1698071790>
5. Курс NT-PowerBI.PowerBI Настільний застосунок Power BI Desktop та сервіс Power BI | nt.ua. IT-курси, бізнес-тренінги, сертифікація | nt.ua. URL: <https://nt.ua/courses/microsoft-office-excel/nt-powerbid-power-bi>
6. Найкращі інструменти штучного інтелекту для аналітиків даних за 2023 рік | The Transmitted. The Transmitted. URL: <https://thetransmitted.com/ai/najkrashhi-instrumenti-shtuchnogo-intelektu-dlya-analitikiv-danih-za-2023-rik>.
7. Нановська В. Де журналісти можуть залучити ШІ – кейси світових видань. Медіамейкер. URL: <https://mediamaker.me/de-zhurnalisty-mozhut-zaluchyty-shtuchnyj-intelekt-kejsy-svitovyh-vydan-4797/>

8. Синоруб Г. П., Йордан Г. М. Формування критичного мислення в майбутніх медійників (на прикладі бінарного онлайн-заняття з дисциплін «Журналістський фах: інтернет-журналістика» та «Журналістський фах: фотожурналістика»). Інфомедійна грамотність – невід’ємна складова навчального процесу закладу вищої освіти : збірник статей. Київ : Академія української преси : Центр Вільної преси, 2021. С. 167-172

9. Хандусенко Н. Українці створили ШІ-платформу Mantis Analytics для протидії дезінформації й ворожій пропаганди. Які її можливості. URL: <https://dev.ua/news/mantis-analytics-1694775038>

УДК 811.161.2'373.612.2:070(477.44)

Каленич Володимир
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри журналістики,
реклами та зв’язків з
громадськістю Вінницького
державного педагогічного
університету
імені Михайла Коцюбинського

МЕТАФОРИЧНА ЕКСПРЕСІЯ В ЗАГОЛОВКАХ ВІННИЦЬКОЇ ПРЕСИ

Комунікативна прагматика в масмедійному дискурсі орієнтована на медіатекст як лінгвостилістичний і соціокультурний феномен, специфіка якого обумовлена адресованістю масовій аудиторії. Медіастиль, реагуючи на зміни в соціумі, формує громадську думку за допомогою слів, образів, тому спостерігається тенденція до експресії мови медіа поряд із лаконічністю викладу, конденсацією змісту.